

Nyílt levél az OBT által 2024. november 20. napján nyilvánosságra hozott négyoldalú megállapodásról

A Magyar Bírói Egyesület 2024. november 20. napján közzétett közleményében, illetve a Fővárosi Törvényszék Büntető Kollégium vezetőinek nyilatkozatában foglaltakkal egyetértve, azokhoz csatlakozva, ugyanakkor az azokban foglaltakat meg nem ismételve az alábbi nyilatkozattal fejezzük ki a „megállapodás” kapcsán megfogalmazódott aggályainkat.

Az a bírósági szervezetrendszeren belül senki által nem vitatott tény, hogy a bérhelyzet és az ennek következményeként kialakult súlyos létszámhiány immáron tarthatatlan, a szervezet működőképessége határait feszegeti.

Az elmúlt években a szervezetrendszeren belül dolgozók kénytelenek voltak végignézni, ahogyan a fizetésük vásárlóereje a 2022. január 1-je óta bekövetkezett 40%-os infláció következtében elerodálódott. Mindezt tetézte, hogy a jövővel kapcsolatban mindvégig nagy volt, és továbbra is nagy a bizonytalanság, hiszen nem tudhattuk és jelenleg sem tudjuk, hogy a jövőben várható-e egyáltalán bármilyen mértékű illetményrendezés.

A tapasztalt értékvesztés és bizonytalanság miatt az elmúlt három év folyamán egyre többen hagyták itt a szervezetrendszert, több terhet róva a megmaradó személyi állományra, tovább fokozva az elvándorlást. Ebben a kiélezett helyzetben az illetményemelés célja nem csak az kell, hogy legyen, hogy a szervezetben jelenleg meglévő emberi erőforrás elvándorlását megállítsa, hanem az is, hogy új munkaerőt csábítson a bíróságokra, mely munkaerőnek továbbá megfelelően képzetnek és alkalmasnak is kell lennie, hiszen az állampolgárok jogvitáinak eldöntése minden tekintetben magas szintű munkavégzést igényel.

E cél elérésére pedig a megállapodásban előírányozott – konkrétumokat egyébként nem tartalmazó – béremelés mértéke nem elegendő. Ennek alátámasztására megemlítendő, hogy a legutóbbi illetményemelés – azaz 2022. január 1. – óta a minimálbér 200.000 forintról 266.800 forintra növekedett 2024. évre, és az utóbbi hetekben bejelentett hároméves minimálbér-emelési megállapodás alapján az 2027. január 1. napjáig – azaz a tervezett bírósági illetményemelés lezárásáig – 374.600 forintra fog emelkedni. Ez 5 év alatt 87 %-os emelkedést fog eredményezni, melyet sem a bírói fizetés emelkedésének tervezett mértéke (48 %), sem pedig a fogalmazói/titkári fizetés tervezett emelkedése (82 %) nem érne el, és a tisztviselők bére is csak 13 százalékponttal haladná azt meg.

Alappal feltételezhető, hogy ugyanazon idő alatt az átlagbér is a minimálbérrel egyező, vagy attól pusztán pár százalékponttal elmaradó mértékben fog emelkedni, következésképpen a tervezett emelések megvalósítását követően ismételten fenn fog állni a bírósági fizetések rövid időn belüli elértéktelenedésének reális veszélye.

A fentebb részletezettek alapján korántsem kielégítő béremelés „ellenértékeként” a kormányzat ugyanakkor elfogadhatatlan szervezeti átalakításokat helyezett kilátásba.

„Az igazságszolgáltatás hatékonyságának javítása” részben kapott helyt a bírói kinevezés alsó korhatárának 30 évről 35 évre, felső korhatárának pedig 70 évre emelése. Az alsó korhatár felemelése kapcsán indokként az került feltüntetésre, hogy „az életviszonyok bonyolultabbá válása, illetve a jogviták összetettségének folyamatos fokozódása következtében a bírói feladatokat azok a jogászok tudják hatékonyan, magabiztosan, [illetve] időszerűen elbírálni, akik kellő élettapasztalat mellett kellő szakmai gyakorlattal, tapasztalattal rendelkeznek.” Ezen

indokok alapján a javaslat az életkor 35 évre történő felemelésén túlmenően előíranyozza a más jogi területen szerzett tapasztalat hangsúlyos értékelését, illetve az ilyen több éves gyakorlat elvárását.

A fenti indokok és célkitűzések kapcsán a szubjektív érzületeket félretéve, objektíve is az állapítható meg, hogy azok még a formális logika legalapvetőbb szabályainak sem felelnek meg, ugyanis más jogi területen értelemszerűen nem szerezhető ítélkezési szakmai gyakorlat és tapasztalat, az pusztán a bírósági szervezeten belül, bírósági ügyintézőként, fogalmazóként vagy titkárként sajátítható el. Éppen ezért a más jogi területen szerzett tapasztalat, illetve az ott eltöltött gyakorlat aránytalan és indokolatlan előnyben részesítése éppen az igazságszolgáltatási szakmai gyakorlattal és tapasztalattal rendelkező és felkészült bírósági titkárokat hozza hátrányos helyzetbe azokkal szemben, akik – potenciálisan – még soha életükben nem fordultak meg tárgyalóteremben, vagy soha életükben nem fogtak még a kezükbe bírósági aktát.

Így a megfogalmazott indokok alapján éppen az előíranyozott intézkedések ellenkezőjének előírása lenne szükséges, azaz a bírósági szakmai gyakorlattal nem rendelkező, más jogi területekről érkező személyek számára többéves, a bírósági szervezetrendszeren belül szerzett szakmai gyakorlatot kellene a bírói kinevezés előfeltételévé tenni a jelenlegi, Bjt. 4. § (1) bekezdésének f) pontjában megfogalmazott, jogi szakvizsgához kötött munkakörben eltöltött egy év helyett.

Hasonlóan problémás a bírói korhatár 70 évre emelése, mely bár egy támogatható ötlet azt tekintve, hogy korábban is ez a korhatár volt érvényben, annak meghatározása, hogy engedélyezésére kérelemre és „alkalmassági feltételek fennállása esetén” kerülhet sor, visszaélésre adhat okot, amely súlyosan sérti a bírói függetlenséget.

Többen kifejtették ellenvetésüket az ún. „mozgóbíró” intézményének bevezetése kapcsán is. Azon túlmenően, hogy ez az intézkedés is felveti a fegyelmezési eszközként történő alkalmazás veszélyét, felveti egyben a törvényes bíróhoz való jog sérelmének eshetőségét is, melynek lényege akként foglalható össze, hogy „senki sem vonható el törvényes bírójától, a törvény által rendelt bíró pedig az eljárási szabályok szerint a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságon működő, előre megállapított ügyelosztási rend alapján kijelölt bíró. Az ügyelosztási rendet az objektivitás és a személytelenség biztosítása, az önkényesség kizárása érdekében előző évben állapítja meg a bíróság elnöke, amely a tárgyévből kizárólag szolgálati érdekből vagy a bíróság működését érintő fontos okból módosítható.”¹

Amellett sem lehet szó nélkül elmenni, hogy a javaslat célul tűzi ki a nem jogi végzettséghez kötött igazságügyi alkalmazottak jogállására és javadalmazására a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Kit.) alkalmazását. E körben fontos megjegyezni, hogy bár kétségtelenül a nem jogi végzettségű igazságügyi alkalmazott kollégák számára jelenti a legnagyobb segítséget az előíranyozott béremelés, a nevezett Kit. hatálya alá kerülés őket is hátrányosan érintené, például a szabadság mértéke alapján is, mivel az Iasz. alapján az alapszabadság mértéke 25 nap, míg a Kit. alapján 20 nap. Ezen túlmenően pedig a megállapodás nem adja valódi okát annak, hogy miért nem elégséges az Iasz. nem jogi végzettségű igazságügyi alkalmazottakra vonatkozó rendelkezéseinek módosítása, miért szükséges a bíróság, mint hatalmi ág dolgozói egy körének jogállására egy másik hatalmi ág alkalmazottainak jogállását szabályozó törvény alkalmazását előírni.

¹ Dr. Varga Zs. András: A tisztességes eljáráshoz való jog bírósági aspektusból, *Kúriai Döntések Bírósági Határozatok*, 2022. (70. évf.) 4. szám, 614. oldal

És végezetül fontosnak tartjuk megemlíteni, hogy a bíróságok működésében elengedhetetlen segítséget nyújtó „fizikai dolgozók” bérezéséről méltánytalanul nem esik szó, ugyanis az ő esetükben is törekedni kell a megfelelő és méltó bérezés biztosítására annak érdekében, hogy a meglévő dolgozókat megtartsuk, a hiányzó emberek pótlására pedig megfelelő embereket tudjunk a jövőben is fogadni.

A fentiek alapján tehát észszerű az a megállapítás, hogy a jelenleg tarthatatlan helyzetben lévő bírósági szervezet számára felajánlott béremelés a problémák „kezelésére” nem, csupán a „tünetek enyhítésére” lesz elég, melyért cserébe ugyanakkor a bírósági szervezetrendszerben hivatását gyakorló valamennyi alkalmazott – bíró, bírósági titkár, bírósági fogalmazó, tisztviselő, vagy fizikai dolgozó – helyzete bizonytalan módon, de előreláthatóan hátrányosabbá fog válni.

Ebben a helyzetben pedig úgy érezzük, hogy nem maradhatunk csendben, a megállapodással kapcsolatos ellenvetéseinknek hangot kell adni, ugyanis a bíróságok függetlenségéből – melyet mind egyetemen a tanárainktól, mind pedig fogalmazóként vagy titkárként a bíróinktól úgy ismertünk meg, mint a jogállam egyik elengedhetetlen garanciáját – semmilyen mértékben nem engedhetünk; a bíróságok függetlenségének bárminemű megsértése esetén a függetlenség, mint egész sérül.

Budapest, 2024. december 3.

dr. Bozó Gergő

dr. Csúri Judit

dr. Hegedűs Alexa

dr. Illés Kristóf

dr. Kapinusz Luca

dr. Kisgyörgy Martin

dr. Miskolczi Barnabás

dr. Németh Kata

dr. Szabó Flóra

bírósági titkárok
Fővárosi Törvényszék Büntető Kollégium

A nyilatkozathoz anonim módon egy további bírósági titkár csatlakozott.